

<https://edu.moodle.ro/carte/> Cartea – o poartă spre sine

„Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaș. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite. Unele dintre ele seamănă mult cu cea în care trăim, altele sunt populate de ființe care nu ni se arată decât în vise.”

Mircea Cărtărescu, *Care-i faza cu cititul?*

Atunci când nu doar o întreagă clasă de filologie a colegiului nostru, ci și elevi din alte licee arădene, alături de profesori de discipline diferite, artiști și bibliotecari se întâlnesc lunar în cadrul unui cerc de lectură și scriere transdisciplinar pentru a citi *altfel* cărți aflate în bibliografia școlară, nu poți să nu fii fericit. Cu atât mai mult, cu cât cercul s-a desfășurat prin Casa Corpului Didactic, fiind avizat MECȘ și având un partener important: Moodle România – o platformă de e-learning care ne-a pus la dispoziție nu doar spațiul de stocare pentru resursele educaționale gândite în cadrul acestui proiect, ci și template-ul pentru produsul final.

Ne-am dorit însă întâlniri speciale, în care să creăm atmosferă prin jocurile introductive tematice concepute de regizorul și actorii invitați, prin prezentările de tip PowerPoint realizate de profesorii de alte discipline (geografie, religie etc.) și să incităm gustul pentru lectura integrală prin atelierele interactive.

De ce o poartă spre sine?

Cercul s-a intitulat *Cartea – o poartă spre sine*, căci la fiecare întâlnire s-a deschis o ușă spre sufletul fiecăruia: prin muzica viorilor interpretând *Sonata lui Vinteuil* apreciată de Proust sau prin gustul madlenei muiate în ceai (cititorii au fost invitați să experimenteze senzațiile proustiene din romanul propus); prin interpretarea la saxofon a *Someșanei* din romanul lui Rebreanu; prin asumarea personajelor din textele dramatice și interpretarea lor în luminile rampei și prin audițiile muzicale însoțite de reprezentarea picturală a poeziilor, parfumate cu câte o floare sau o mostră de parfum... A fost un drum spre sine, dar trecând subtil prin concepte teoretice accesibile, bătând din aripi ca un fluture diafan, ușurând *călătoria* literară...

De ce un demers transdisciplinar?

La Colegiul Național *Moise Nicoară*, transdisciplinaritatea a devenit o experiență trăită deseori în cadrul activităților extracurriculare. Profesorii experimentează în echipă, iar elevii văd și o altfel de abordare didactică, se bucură și de un alt context în care pot fi alături de profesorii lor, pe un drum care se face, mergând. Până la urmă, câștigul e de ambele părți, drumul interior e al fiecăruia, fie el elev, profesor sau invitat. Pretextul a fost cel al inițierii într-o altă manieră a cititorilor adolescenți în cărțile din bibliografia obligatorie. A fost un pariu cu mine însămi, până la urmă, căci dirigintă fiind la clasa a IX-a filologie, mi-am propus ca, alături de o echipă minunată, să-i determin pe elevii mei să nu respingă autorii canonici, ci, poate, să găsească acele părghii prin care să rezoneze cu textele lor.

Rezultatele au început să apară din această toamnă. Îi surprind uneori în pauze citind „pe sub bancă” nu Paulo Coehlo sau Marc Levy, ci Rebreanu sau Sadoveanu! Mai mult, din acest an, clasa a X-a filologie are un curs opțional de *Lectură și interpretare de text*. Prima lor inițiativă în cadrul cursului a fost să înjghebăm în sala de clasă un mic colț al cititorului, în care să existe câte o carte a săptămânii (autori canonici și nu numai), o condică, obiecte confecționate de ei care să amintească de cele din cărți, alte materiale și surprize pe care să le ofere elevilor din alte clase (chiar și mai mici) care poposesc în pauze acolo (semne de carte, bomboane, fotografii etc.).

Soft educațional

Produsul final al cercului s-a concretizat într-un soft educațional avizat de Inspectoratul Școlar Județean Arad, produs realizat, așa cum am mai spus, cu ajutorul Moodle România. Cu alte cuvinte, o resursă

IDEI

educațională ce nu are pretenția de a epuiza problemele, ci oferă câteva exemple de bune practici în ceea ce privește lectura textelor literare cuprinse mai cu seamă în programa clasei a X-a. Softul este găzduit de site-ul Casei Corpului Didactic Arad, la rubrica *resurse educaționale* și poate fi accesat la linkul: http://www.ccdar.ro/prima_pagina_lb_romana.htm sau la: <https://edu.moodle.ro/carte/>

Fiecare dintre cele 10 teme propuse beneficiază de câte un spațiu aferent, în cadrul căruia e prezentat demersul didactic al întâlnirii și sunt încărcate materialele de tip prezentare pe care le-am creat și utilizat. Alături de acestea, fișele de lucru și modelele de teme pentru atelierul de scriere sau temele pentru proiectele personale pot fi o dovadă a faptului că adolescenții mai pot fi atrași spre carte printr-un demers antrenant.

Temele propuse sunt fidele genurilor/speciilor prezente în programa clasei a X-a:

1. Textul epic – basmul. *Motivul mărilor de aur*
2. Textul epic – povestirea. *Pe firul poveștii sau storytelling cu dichis*
3. Textul epic – nuvela fantastică. *Fascinația strigoiiului*
4. Textul epic – romanul modern. *Memoria involuntară*
5. Textul epic – romanul tradițional. *Ciclu și simetrie*
6. Textul dramatic – comedia, drama, teatrul absurd. *Personajele la rampă – lumini, sunet și cortină*
7. Textul liric – poezia romantică. *Apa și lumina, motive în romantism*
8. Textul liric – poezia simbolistă. *Nocturna, specie simbolistă*
9. Textul liric – poezia avangardistă. *Avangarda sau despre subconștientul ce iese la lumină*
10. Textul liric – poezia postmodernă. *Pastișă și intertextualitate în textul postmodern*

Desfășurarea fiecărei întâlniri în cadrul cercului a presupus aproximativ același scenariu. Timp de patru ore, alternând activitățile de tip prezentare interactivă cu cele de tip atelier:

a. la începutul fiecărei întâlniri, regizorul și actorul invitat realizează cu elevii un exercițiu dramatic ce are menirea de a crea atmosfera necesară întâlnirii prin abordarea tematică aferentă și, de asemenea, de a energiza participanții, facilitând intercomunicarea și starea de bine;

b. profesorii prezenți la fiecare întâlnire fac o prezentare interactivă a contextului geografic, istoric sau psihologic al textului abordat, al unor concepte operaționale specifice, abordând interdisciplinar problematica propusă;

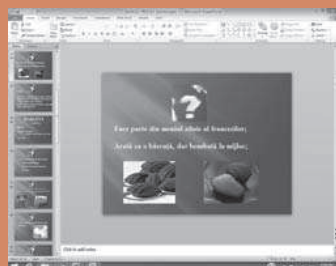
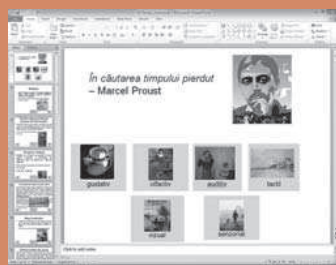
c. activități practice în cadrul cărora se urmărește incitarea la lectură prin mijloace senzoriale: degustare de produse culinare prezente în texte, audiția live a viorilor sau a taragotului invitaților ce interpretează bucăți muzicale cu trimitere în texte, reprezentarea plastică a unor texte etc. Activitatea este urmată de lectura unor fragmente selectate și de discutarea lor.

d. fiecare întâlnire se încheie cu invitația adresată elevilor de a citi integral textele propuse, cu câte o temă de proiect sau de scriere și cu menționarea altor titluri din bibliografia sugerată.

Pentru o mai bună înțelegere a desfășurării acestor activități, vom detalia întâlnirea cu tema 4. *Textul epic – romanul modern. Memoria involuntară.*

Pentru a înțelege mai ușor conceptul de memorie involuntară, elevilor li s-a propus de către regizorul invitat un exercițiu bazat atât pe memoria voluntară, cât și pe cea involuntară. Exercițiul s-a numit *Dacă aş pleca în Franța, aş lua cu mine...* și fiecare elev a trebuit să rostească acest enunț completându-l cu câte un element în ordine alfabetică, dar reluând și elementele propuse de colegii de dinainte. De exemplu, primul elev spune: *Dacă aş pleca în Franța, aş lua cu mine... un ananas!* Al doilea elev va spune: *Dacă aş pleca în Franța, aş lua cu mine... un ananas și o banană!* Al treilea elev va spune: *Dacă aş pleca în Franța, aş lua cu mine... un ananas, o banană și o carte!* etc. Elevii vor reda elementele enunțate de colegii de dinaintea lor pe baza memoriei, pretext pentru explicațiile referitoare la memoria voluntară și la cea involuntară oferite de profesorul de psihologie invitat.

A urmat o prezentare realizată de profesorii de geografie referitoare la aspectele geografice prezente în text. Cu această ocazie, am aflat că pe lângă toposurile reale (Combray, Paris), Proust modifică anumite spații, conferindu-le alte denumiri. Astfel, stațiunea Cabourg devine în roman Balbec. Totodată, prezentarea a mai cuprins imagini și informații cu referire la Proust și la casa



memorială precum și imagini interbelice ale Parisului, toate orchestrate în fundal de frumoase șansonete.

În momentul următor profesoara de limba franceză a propus un material interactiv, în cadrul căruia, oferind anumite indicii elevilor, aceștia au ghicit principalele cuvinte-cheie din fragmentul asupra căruia ne-am oprit (memorie involuntară, copilărie, madlenă, ceai). Termenii au beneficiat și de unele explicații referitoare la etimologie.

Pentru apropierea de text și înțelegerea tehnicii care a stat la baza creării lui, am propus un atelier în cadrul căruia fiecare elev a primit o madlenă, o ceașcă cu ceai, o mostră de parfum, un prosop aspru, o piatră și, de asemenea, a beneficiat de audiția live a viorii ce a interpretat *sonata lui Vînteuil* (ulterior, elevilor li se explică că în realitate nu există un compozitor cu acest nume și că sonata ar fi, de fapt, o suită de teme muzicale ce l-au marcat pe Proust, aparținând unor compozitori ai epocii precum Saint-Saëns, Faure, Cesar Franck, Wagner). Elevii au experimentat astfel senzațiile trăite de narator, având la dispoziție o fișă în care au notat în dreptul fiecărei acțiuni (muiera madlenei în ceai și degustarea acesteia, audierea „sonatei”, ștergerea cu prosopul aspru la gură etc.) starea sau amintirea declanșată de obiectul respectiv.

Au fost citite prin sondaj notațiile lor și s-au discutat opiniile elevilor, readucându-se în atenția lor termenul de memorie involuntară. Discuția a fost urmată de o prezentare a semnificațiilor acelor senzații în textul lui Proust, de această dată de către coordonatoarea de cerc. Explicațiile au fost urmate de lectura fragmentului considerat cheia de boltă a romanului, cel care face referire la gustul revelator al madlenei muiate în ceai.

În final drept temă li s-a propus elevilor realizarea unui proiect personal de tip colaj bidimensional sau tridimensional, în cadrul căruia să utilizeze obiecte personale care să trădeze trăsături de caracter, pasiuni etc. și le trezesc anumite amintiri.

Scopul întregului proiect a fost atât familiarizarea cu valorile literaturii române și universale, cât și de inițierea în noțiuni de cultură generală specifice temelor textelor prezentate. Proiectul, fiind de tip pluri-, inter- și transdisciplinar, a apelat la mai multe discipline (literatură, geografie, educație plastică, artă dramatică, muzică,

istorie, matematică, religie, artă culinară), folosind metode didactice alternative, vizând conștientizarea de către fiecare participant a locului său în lume ca ființă culturală.

Printre obiectivele cercului, se numără: dezvoltarea unei personalități complexe și armonioase în raport cu sine și cu lumea, asumarea lecturii ca o nevoie interioară durabilă, diversificarea formelor de dialog cu sine și cu lumea, raportarea reflexiv-critică la valorile existențiale și culturale. Importante sunt și rezultatele așteptate: dobândirea unor strategii de lectură transdisciplinară, cultivarea unei atitudini pluri-, inter- și transdisciplinare la elevi și profesori; o deschidere spirituală și cultivarea unor valori și atitudini, cum ar fi: aprecierea unor valori literare, culturale, istorice, teatrale, muzicale din cultura Europei etc.

Avantajul softului este că materialele pot fi folosite și în cadrul activităților curriculare. Testele de verificare a lecturii la basm sau *dulăpiorul cu sertărașe* în care cu un simplu click se accesează câte o fișă de lucru la fiecare povestire în ramă din volumul sadovenian *Hanu Ancuței* (de altfel, francezii denumesc tehnica *roman a tiroirs*) sunt materiale ce facilitează verificarea lecturii elevilor ori pot fi folosite și în demersurile de înțelegere și interpretare a textului abordat.

Iată, până la urmă, un exemplu de activitate extracurriculară cu efect asupra celei curriculare și un proiect concretizat într-un material educațional, sperăm, util și atractiv, care să ne ofere sentimentul că, atâta vreme cât suntem alături de elevii noștri, conștientizând că ei sunt sursa noastră de inspirație și de reinventare (didactică), adaptarea lor la contextul didactic presupune, inevitabil, adaptarea noastră la contextul actual, provocator și, în același timp util, al tehnologiei.

Vă invit să accesați softul și, eventual, nu ezitați să-mi trimiteți un feed-back la adresa cameliacircachirila77@yahoo.com. Iar pentru toți cei care doresc să realizeze material similar, Edu Moodle este deschis spre parteneriate educaționale cu toate școlile din România (mai multe informații accesând site-ul <https://edu.moodle.ro/>)

Camelia Circa-Chirilă

Colegiul Național *Moise Nicoară*, Arad